

Ματιά να γράφεις για ένα τόσο κοινό είδος, εφόσον υπάρχουν τόσα σπάνια και ιδιαίτερα είδη; Όταν συναντάς αυτό το σχετικά πολυπληθές νυκτόβιο είδος, εντυπωσιάζεσαι και πραγματικά μαγνητίζεσαι από το σκοτεινό και μαύρο βλέμμα του. Η μοναδική ματιά του με τις μαύρες κόρες σε κάνει να τρομάζεις, εξίσου τρομακτικό είναι και το αθόρυβο πέταγμά του. Ακίνητο κάθεται και παρατηρεί στην είσοδο της φωλιάς του, ίσως μια κίνηση του κεφαλιού του να σε βοηθήσει να το εντοπίσεις. Ξεκινά την πτήση με τις πελώριες για το μέγεθός του φτερούγες, δεν ακούγεται τίποτα, πώς να το εντοπίσεις μέσα στην πυκνή βλάστηση; Όταν πετά ή κινείται, κατά τη διάρκεια της ημέρας, το παρενοχλούν όλων των ειδών τα μικροπούλια, τρέμοντας, για να μη του γυρίσουν την πλάτη. Είναι ο δεινός κυνηγός, ο φόβος της νύχτας αλλά και της μέρας, ο κυριάρχος της περιοχής του. Όλα τα παραπάνω, καθώς και η ομορφιά του, με ώθησαν ώστε να γράψω το παρακάτω άρθρο.

Χουχουριστής, *Strix aluco*

ΚΕΙΜΕΝΟ - ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ: Νάσος Ναλμπάντης

Όταν ο Γιώργος, ένα ορφανό παιδί έφτασε στην εφηβεία, πήγε παραγιός στον τσέλιγκα του χωριού για να δουλέψει.

Σε λίγα χρόνια είχε το δικό του κοπάδι. Ολομόναχος δούλευε τα ζώα του και δε χόρταινε τον ύπνο, νύσταξε και παρακάλεσε το Θεό να μπορούσε να κοιμηθεί για τρία χρόνια και η προσευχή του εισακούστηκε.

Όταν ξύπνησε ο Γιώργος ήταν όλα αλλαγμένα. Ψάχνει, μα τα ζώα του πουθενά. Στο δρόμο βρήκε ένα γέρο Λύκο και τον ρωτάει μήπως είδε το κοπάδι του. Ο λύκος τον έδειξε ένα κοπάδι ανάμεσα σε δυο βουνά που το φυλάγανε δύο σκυλιά. Τρέχει ο Γιώργος στο κοπάδι αλλά τα σκυλιά δεν τον γνώρισαν και τον όρμησαν. Τα φώναξε με το όνομά τους, αλλά μάταια. Τότε με μεγάλη στεναχώρια αλλά και φόβο προσενηθήθηκε στο Θεό να τον κάνει πουλί. Ο Θεός άκουσε πάλι το Γιώργο και τον έκανε νυκτοπούλι. Αμέσως ο Γιώργος πέταξε για το σπίτι του».

Ωχού! ωχού! ωχού μανούλα μου» φώναζε.

Η μάνα βγήκε έξω και είδε ένα πουλί σταχτί χρώμα που μιλούσε σαν το παιδί της. Στην απελπισία της παρακάλεσε το Θεό να την κάνει και εκείνη πουλί για να είναι μαζί του. Ο Θεός την έκανε πουλί και από τότε μάνα και γιος γυρνούν τα βράδια μαζί. Κρύβονται την ημέρα και βγαίνουν τη νύχτα. Ο Γιώργος σαλαγάζει τα γίδια των τσοπάνηδων: ωχούουου...ωχού... ωχούουουου! Και η μάνα του κάθεται στα κεραμίδια των σπιτιών του χωριού και θυμάται το σπιτάκι της και τον γιο της και φωνάζει: Χου χου βάϊ, χου χου βάϊ...!

Ο λαός που όλα τα ακούει και τα βλέπει έβγαλε το παιδί Χουχουλόγιωργα και τη μάνα Χουχουβάια.

Περίληψη από το κείμενο του Θ. Δ. Κληρονόμου στο περιοδικό «Νουμάς»
στις 24 Θεριστή 1907

Αγριοπούλι, Νεκροπούλι, Κλαψοπούλι, Χαροπούλι, Στριγγοπούλι, Χορχούρα, Χούκουλας, Χουκουλιός και Χουκουλό-γιωργας είναι κάποιες από τις ονομασίες του. Ο Χουκουριστής είναι γλαυκόμορφο πτηνό της οικογενείας των Γλαυκιδών, δηλαδή μια μεγάλη Κουκουβάγια όπως θα έλεγε ο απλός θεατής. Είναι ίσως το πιο κοινό είδος νυκτόβιου αρπακτικού μαζί με την κοινή Κουκουβάγια (*Athene noctua*). Η ιδιαίτερη φωνή του έχει συνδεθεί με προλήψεις και δεισιδαιμονίες, έκανε τους ανθρώπους να συνδέσουν το πτηνό με την κακοτυχία, τις συμφορές και το θάνατο, με αποτέλεσμα να υφίσταται επανειλημμένες διώξεις. Στην ιδιαίτερη αυτή φωνή του οφείλεται τόσο το κοινό όσο και το λατινικό του όνομα, **Χουκουριστής, *Strix aluco***.

Ο Χουκουριστής είναι επιδημικό πτηνό, που ζει και αναπαράγεται μόνιμα στην περιοχή του. Στην Ευρώπη βρίσκεται σε όλες τις χώρες εκτός από την Ισλανδία, την Ιρλανδία και τον Βορά της Σκανδιναβίας. Στην Ελλάδα τον βρίσκουμε σε όλη την επικράτεια καθ' όλη τη διάρκεια του έτους, εκτός από την Κρήτη. Ο Χουκουριστής ζει σε φυλλοβόλα και μικτά δάση, μερικές φορές και ώριμα δάση κωνοφόρων, προτιμώντας περιοχές κοντά σε ρέματα ή ποταμάκια και γενικά σε περιοχές με πρόσβαση σε νερό. Κοιμητήρια, πάρκα και γενικά χώροι με ψηλά δέντρα τού έδωσαν τη δυνατότητα να εξαπλωθεί και στις πόλεις. Προτιμάει τις πεδινές περιοχές στα ψυχρότερα τμήματα της επικρατείας του, αλλά αναπαράγεται και σε υψόμετρο. Του αρέσουν τα δάση με γέρικα δένδρα που έχουν κουφάλες, για να φωλιάζει ή να κρύβεται.

Ο Χουκουριστής είναι μια μεσαίου μεγέθους γλαύκα με μήκος από 38 έως 43 εκατοστά, βάρος από 335-600 γραμμάρια και άνοιγμα φτερών μέχρι και 104 εκα-

τοστά. Με μεγάλο στρόγγυλο κεφάλι, το πρόσωπό του είναι αρκετά απλό, με λεπτό μαυριδερρό περίγραμμα. Το είδος *Strix aluco* περιλαμβάνει δύο χρωματικές παραλλαγές που διαφέρουν στο χρώμα, μία με κιτρινοκαφέ σπηθιαίο πτέρωμα και μία με γκριζό, καθώς και άτομα με μίξη των παραπάνω χρωμάτων. Το πτέρωμα της κοιλιάς των δύο παραλλαγών είναι υπόλευκο με καφέ ραβδώσεις. Οι δύο χρωματικές παραλλαγές συνυπάρχουν στην Ευρώπη, τα καφέ πουλιά κυριαρχούν στα πιο υγρά κλίματα της δυτικής Ευρώπης, ενώ τα γκριζόχρωμα προς τα ανατολικά. Στις βορειότερες περιοχές, όλοι οι χουκουριστές έχουν ένα ουδέτερο γκρι χρώμα. Στα φτερά της ωμοπλάτης έχει λευκές κηλίδες ενώ η ουρά έχει λεπτές άτονες γραμμές. Τα πόδια του έχουν πυκνό πτέρωμα. Το ράμφος του είναι φαιοπράσινο. Κύριο χαρακτηριστικό και σημείο ασφαλούς αναγνώρισης αποτελεί το χρώμα των οφθαλμών του. Είναι η μόνη ευρωπαϊκή κουκουβάγια με έντονα καφέ-μαύρα μάτια. Ο χουκουριστής είναι διμορφικό είδος, με το θηλυκό να είναι κατά 5% μεγαλύτερο και κατά 25% βαρύτερο από το αρσενικό.

Συνήθως κυνηγά κατά τη διάρκεια της νύκτας, ενεδρεύοντας από σταθερό σημείο, από το οποίο ορμά αθόρυβα, δεν είναι όμως λίγες οι φορές, κυρίως την Άνοιξη και το Καλοκαίρι, που κυνηγά την λεία του στο φως της ημέρας, ειδικά όταν έχει νεοσσούς για να θρέψει. Τρέφεται κυρίως με θηλαστικά μέχρι το μέγεθος ενός μικρού λαγού, πουλιά, βάτραχους, γαιοσκώληκες και σκαθάρια. Στις πόλεις, τα πουλιά συνθέτουν το μεγαλύτερο ποσοστό της διατροφής του όπως πάπιες και μικρούς γλάρους. Η λεία συνήθως καταπίνεται ολόκληρη, φτερά, τρίχες, φολίδες και κόκκαλα αποβάλλονται ως άπειπα σφαιρίδια (pellets - Αυτά είναι μεσαίου μεγέθους γκριζα μπαλάκια, αποτελούμενα κυρίως από γούνα τρωκτικών, μαζί με προεξέχοντα οστά).

Τα μάτια του χουκουριστή είναι τοποθετημένα στο μπροστινό μέρος του κεφαλιού και καλύπτουν οπτικό πεδίο της

τάξης του 50%-70%, παρέχοντας καλύτερη διόφθαλμη όραση από τα ημερόβια αρπακτικά πουλιά. Η πραγματική οπτική οξύτητα είναι ελαφρώς μεγαλύτερη από εκείνη των ανθρώπων, έτσι οποιαδήποτε αυξημένη οπτική ευαισθησία οφείλεται σε βοηθητικούς παράγοντες και όχι σε μεγαλύτερη ευαισθησία του αμφιβληστροειδούς.

Η ακοή είναι εξαιρετικά σημαντική για ένα νυκτόβιο αρπακτικό, οι δύο ακουστικοί πόροι, διαφέρουν ως προς τη θέση τους στο κεφάλι, δηλαδή κάτι σαν τρισδιάστατη ακοή που κάνει τον εντοπισμό του θηράματος ακριβέστατο. Η δομή του αυτιού του παρέχει βελτιωμένη ικανότητα στην ανίχνευση απομακρυσμένων ήχων χαμηλής συχνότητας, που θα μπορούσε να είναι το απλό θρόισμα της λείας όταν κινείται στη βλάστηση. Η ακοή του πτηνού είναι δέκα και πλέον φορές καλύτερη από αυτήν του ανθρώπου, έτσι μπορεί να κυνηγήσει στο απόλυτο σκοτάδι. Ο ήχος της βροχής καθιστά εξαιρετικά δύσκολη τη διαδικασία ανίχνευσης των ήχων, έτσι οι συνεχείς βροχοπτώσεις μπορεί να οδηγήσουν σε καταστάσεις λιμού το πτηνό.

Ο Χουκουριστής πετάει με αερολισθήσεις χρησιμοποιώντας τις μεγάλες στρογγυλεμένες φτερούγες του. Όπως συμβαίνει με τα περισσότερα νυκτόβια, η πτήση του Χουκουριστή είναι αθόρυβη, λόγω δομής της φτερούγας αλλά και του φτερώματος. Μικρότερα νυκτόβια, όπως η κοινή Κουκουβάγια, η Τυτώ και ο Νανόμπουφος, συνήθως αδυνατούν να συνυπάρξουν με τους Χουκουριστές, οι οποίοι αποτελούν εν δυνάμει θηρευτές τους. Κατά τη μετακίνησή του σε κατοικημένες περιοχές, ο Χουκουριστής εκδιώκει την Τυτώ, από τις περιοχές που φωλιάζει, σε κτίρια και αποθήκες.

Οι Χουκουριστές ενηλικιώνονται από το πρώτο έτος της ζωής τους και ζευγαρώνουν. Τα ζευγάρια παραμένουν μαζί συνήθως για μια ζωή. Υπερασπίζονται τον ζωτικό τους χώρο όλο το χρόνο. Το ζευγάρι συννηθίζει να κάθεται κοντά, σε ένα κλαδί δένδρου, κατά τη διάρκεια της ημέ-

ρας, αλλά κουρνιάζουν χωριστά από τον Ιούλιο έως τον Οκτώβριο. Η θέση τους μπορεί να αποκαλυφθεί και να διαταραχθεί από διάφορα μικρά πτηνά κατά τη διάρκεια της ημέρας, αλλά οι χουκουριστές συνήθως τα αγνοούν. Χρησιμοποιούν ως φωλιά μια κουφάλα ή μια τρύπα κάποιου δένδρου, αλλά και παλιές φωλιές άλλων πουλιών ή σκίουρων. Φωλιάζει κυρίως στις αρχές του Μαρτίου στη νότια Ελλάδα, αλλά σπάνια πριν από τα μέσα Μαρτίου στα βόρεια. Γεννάει από δύο έως και επτά αβγά, συνήθως έως τέσσερα. Τα αυγά κλωσάει μόνο το θηλυκό για 30 ημέρες. Το θηλυκό επιτηρεί και μεγαλώνει τους νεοσσούς, με το αρσενικό να τροφοδοτεί τη φωλιά για τις πρώτες 3 εβδομάδες. Οι νεοσσοί αποκτούν φτέρωμα στις 35 με 37 ημέρες, αφήνουν τη φωλιά και κρύβονται σε κοντινά κλαδιά. Οι γονείς φροντίζουν τους νεοσσούς για δύο ή τρεις μήνες μετά αλλά από τον Αύγουστο έως τον Νοέμβριο, τα νεαρά πουλιά εγκαταλείπουν την περιοχή για να βρουν μια δική τους επικράτεια. Αν αποτύχουν να βρουν μια κατάλληλη περιοχή, συνήθως λιμοκτονούν. Ο Χουκουριστής θεωρείται από τους πιο ατρόμητους και επιθετικούς υπερασπιστές της φωλιάς του, η επίθεσή του είναι άμεση και στοχεύει στο κεφάλι του «εισβολέα» με τα ισχυρά του νύχια. Μάλιστα, επειδή η πτήση του είναι αθόρυβη, δεν μπορεί να γίνει αντιληπτός ώστε να αποφευχθεί η επίθεση. Οι ορνιθολόγοι συνιστούν, να αποφεύγεται η παρουσία ανθρώπων κοντά στη φωλιά του Χουκουριστή, όταν έχει νεοσσούς. Το πιο γνωστό θύμα από επίθεση Χουκουριστή ήταν ο διάσημος φωτογράφος πουλιών **Έρικ Χόσκιγκ** (Eric Hosking, 1909-1991), ο οποίος έχασε το αριστερό του μάτι, όταν δέχθηκε επίθεση από έναν Χουκουριστή προσπαθώντας να τραβήξει φωτογραφία κοντά στη φωλιά του. Ο ίδιος ονόμασε την αυτοβιογραφία του: **«Ένα μάτι για ένα πουλί»** (*An Eye for a Bird*).

Η τυπική διάρκεια ζωής ενός πτηνού στη φύση είναι τα πέντε χρόνια, αλλά πτηνό σε ηλικία πάνω από 18 χρόνια έχει καταγραφεί. Σε αιχμαλωσία Χουκουριστής

έζησε περισσότερα και από 27 χρόνια. Στους θηρευτές του Χουχουριστή περιλαμβάνονται μεγάλα αρπακτικά πτηνά, όπως ο Μπούφος, το Διπλοσίνο, ο Χρυσαιτός. Ωστόσο, η κατάσταση του παγκόσμιου πληθυσμού είναι σταθερή και το είδος αξιολογείται ως ελαχίστης ανησυχίας. Ο Χουχουριστής προστατεύεται σε εθνικό, κοινοτικό και διεθνές επίπεδο. Βασικό κίνδυνο αποτελούν οι έντονες ανθρωπίνες δραστηριότητες που υποβαθμίζουν τους βιοτόπους που φωλιάζει, αναπαράγεται και κυνηγά και γενικότερα η μείωση των δασικών εκτάσεων. Άμεσος κίνδυνος είναι η χρήση εντομοκτόνων, μυοκτόνων δηλητηρίων και φυτοφαρμάκων. Ο δύσκολος εντοπισμός του λόγω του κρυπτικού και νυκτόβιου χαρακτήρα του, αντισταθμίζεται με την ευκολία να τον βρίσκεις ξανά και ξανά, διότι δεν αλλάζει περιοχή. Μιας και τον εντοπίσεις, γίνεστε φίλοι. Φυσικά πάντα με φειδώ ώστε να μην ενοχλείται συνέχεια και τακτικά. Ένας φίλος έχοντας εντοπίσει έναν Χουχουριστή με οδήγησε στο μέρος του. Μετά από λίγο ψάξιμο τον εντοπίσαμε σε μια κουφάλα ψηλά σε ένα δέντρο. Τί βλέμμα; Μαύρο, τρομακτικό... Με μαγνήτισε, σήκωσα τη μηχανή και άρχισα

να πατάω το κλείστρο ενόσω αυτός μας παρατηρούσε... Συνάντησα άλλους δύο σε περιοχές μακριά από εκεί. Όμως το καλύτερο έμελλε να γίνει σε ένα δάσος οξιάς τυχαία. Με την άκρη του ματιού είδαμε μία ανεπαίσθητη κίνηση, αμέσως σταμάτησα το αυτοκίνητο. Ανάμεσα από κλαδιά και φυλλώματα, να! Ούτε ένα, ούτε δύο, τρία μικρά πανέμορφα Χουχουριστάκια. Τι δύσκολη φωτογράφιση ανάμεσα από τόσα εμπόδια. Η χαρά μου ωστόσο μεγάλη, τρία ζευγάρια μαύρα μάτια να με κοιτούν, το μέλλον είναι εκεί.

Φεύγουμε μετά από λίγο, δεν θέλουμε να τα πιέσουμε άλλο. Είδα ενήλικο Χουχουριστή να πετά, δυστυχώς όμως δεν πέτυχα μία πόζα έτσι όπως θα ήθελα. Η πτήση του τελείως αθόρυβη, με τρόμαζε μέχρι να τον εντοπίσω, η ιστορία με τον Έρικ Χόσκινγκ και το χαμένο του μάτι με έκανε να κοιτάω τριγύρω. Όλα αυτά έκαναν τη φωτογράφιση πιο δραματική. Στο τέλος ενθουσιασμένος, έφυγα με πλήρη την κάρτα της φωτογραφικής μηχανής, γεμάτη εικόνες από το μοναδικό νυκτόβιο με σκούρα μάτια... Χαιρέτισα τον περωτό φίλο αλλά η φωνή του με συντροφεύει τα βράδια στο διπλανό από το σπίτι μου πάρκο. Χου, χου, χου...

